

MIR OLJUB

GODINA: VI.

SOMBOR, 2003.

BROJ 2-3 (22-23)

GODIŠNJI SABOR

HKUD-a

"Vladimir Nazor"

Sombor

GODIŠNJI SABOR HKUD-a "VLADIMIR NAZOR"

Godišnji sabor HKUD-a "Vladimir Nazor" u Somboru održan je 4. svibnja ove godine. Sabor je započeo kulturno umjetničkim programom koji su pripremile sekcije Društva, a koji je osmislila Marija Šeremešić. Nakon plesa i igre kojom su se mladi predstavili otpočeo je zvanični dio u kome su podnijeta izvješća. U prvom, vrlo iscrpnim izvješću tajnika, Zorana Čote, osim opisa djelatnosti pojedinih sekcija Društva čula se i općenita slika uvjeta u kojima je Društvo u protekloj godini radilo. Predsjednik Društva, Šima Raić, zaključio je da su ostvareni svi zacrtani planovi i programi, da je ostvarena tješnja suradnja sa sličnim društvima u Vojvodini i Hrvatskoj ne skrivajući zadovoljstvo da Dom sve više postaje mjesto okupljanja mladih koji u njemu pronalaze bogate i raznovrsne sadržaje. Istaknuo je i potrebu da se što hitnije Dom modernizira i renovira. Godišnjem Saboru pri-

sustvovali su i ugledni gosti, među inima u ime Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu veleposlanik Davor Božinović, treći tajnik gospodin Stipan Medo i savjetnica za medije Ivana Sutlić Perić. U ime Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici prisustvovala je dr. Jasmina Kovačević, generalna konzulica. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća bili su mr. Josip Ivanović, predsjednik, Stipan Šimunov, dopredsjednik, Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik Izvršnog odbora, Vladislav Suknović, tajnik, i Dujo Runje, član IO HNV zadužen za prosvjetu. Veleposlanik Davor Božinović obratio se skupu pozdravnim govorom u kome je pohvalio dobru organiziranost i upozorio na još uvijek nedovoljnu integritet hrvatske zajednice na ovim prostorima. Dr. Jasmina Kovačević je obećala financijsku potporu Društvu, a mr. Josip Ivanović kako će se preko predstavnika iz Sombora Hrvatsko nacionalno vijeće zalagati za poboljšanje prava Hrvata somborske općine. Nadamo se da će se uskoro i pitanje hrvatskog jezika kao zvaničnog uskoro naći kao prijedlog za koji će se založiti i naši predstavnici iz Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Zoran Čota

Berežani na Dužijanci u Subotici 1931. godine

SVE NAŠE DUŽIONICE

Roka" u Subotici nadogrudio se na dosjetljivog gazdu paora iz prvog stupca - i nastala spektakl. Vrlo brzo je prihvaćen, ne kao zapovjedani blagdan (nije nigdje u kalendaru zapisan), nego kao običaj koji se uselio u planove i programe kulturnih,

amaterskih društava.

Tako je u Somboru prva javna manifestacija održana u organizaciji "Mirosljuba", pravnog prethodnika današnjeg hrvatskog Društva. Ideja je rođena u crkvenim krugovima, a Bogu zahvalni, pripadnici hrvatskog paorskog soja okupljeni - druženja, zabave i očuvanja identiteta radi - u Hrvatskom domu, prihvatili su ideju i nastala običaj. Odrediše i Misu zahvalnicu u crkvi kojoj teritorijalno pripadaju. Prolaze godine, dužionica gubi elemente rada i radosti. Nestaju salašarske dužionice, takmičenja risara, otkosi žita, makar simbolični, sve više se uvodi forma i dužionica postaje izvlačenje iz zaborava nekadašnjih običaja u formi, kako to volimo danas reći, "njegovanja kulture i tradicije". Ono što nekada bijaše nužda, postade tradicija. Pozitivno, to se zove napredak, a negativno gledano to se zove nametanje nepostojeće forme i svođenje izvornog običaja na puku tradiciju.

Prve su bandašice bile u bijelim širokim haljinama (zbog sunca i toplote) urešene vlatima žita u kosu, sa žetvenim alatima o pasu. Dok su uz pjesmu plele krunu od žita kojom će na završnom ručku okruniti najbolju među njima, u njihovoj pjesmi bila je radost, na njihovim licima sreća, a u duši Bog. Današnja bandašica

vjerojatno nikada nije držala srp u ruci, o rukovetanju zna samo iz etnoloških knjiga, urešena je zlatom, sputana težinom svile... bira se po nekim drugim principima, (ključevima).

Umjesto radosti na njenom licu je prazna gordost, a u duši stanuje ... Nema ni radosti, one ljubavničke. Bandaš, ako joj i jeste kojim slučajem odabranik srca, bio je s njom prethodne večeri u nekom od popularnih somborskih kafića.

Stara bandašica nije išla na žetveni ručak s novim kruvom na rukama (ili na samtanom jastučiću - da strahote). Novo brašno se još načekalo. Danas se "prljavi" poslovi obave na brzinu. Momačke i divjačke glasove sjedinjene u pjesmi zamijenilo je brujanje kombajna. Nestalo je radosti, prave pokretačke snage i ljubavi. Danas, tek kada se dobro odmorimo od poslova (ako smo uopće radili)... započinjemo debatu. I kako već biva, dokoni ljudi intriraju.

Široka polja naše žitnice i debelu hladovinu dudova i orasa pod salašom zamjenjujemo zagušljivim domovima kulture, mračnim crkvama. Umjesto jasne grlene pjesme slušamo otužne tirade, zatrpani, postadosmo slijepi za tišinu srca, gluhi za udare грома u svijetu neljubavi ljudske.

A bijasmo mi paori sretni, zadovoljni što jesmo sitna vlat na Božjoj livadi jer oduvijek smo znali da nas velikima čine ne ugled kojim vladamo nego Gospodin kome služimo. I ne mislimo stoga mnogo o tome koji su to među nama koji prljaju naše, jedno i jedino (čitaj zajedničko) nebo, počistimo svoje dvore prije uranka, i prije nego li pogledamo pred tuđe, ali znatiželja nam nije strana, pa pitamo se sve češće:

Tko su ti kojima su odjednom bitni naši običaji, tko to diže prašinu tirajući konje bisno ... i tko su oni koji to dopuštaju u ime čega i zašto?

Antonija Čota

Dva kalendara

Pitanje neusklađenosti dva kalendara, koji se koriste na ovim našim prostorima, česta je tema razgovora našeg pučanstva, osobito u zimsko doba, puno prigodnih blagdana, prvenstveno vezanih za Božić i Novu godinu, i za uskršnje blagdane. Narod obično spominje "katolički" i "pravoslavni" kalendar. No, podjela na jedan ili drugi konfesionalni kalendar nije odgovarajuća. U pitanju je građanski kalendar i kalendar nekih pravoslavnih crkava.

U davnoj prošlosti razni su narodi različito računali vrijeme. Kretanje nebeskih tijela - prvenstveno Sunca, Mjeseca i Zemlje - bio je osnovni kriterij za određivanje vremenskih razdoblja. Razvojem znanosti - prije svega matematike i astronomije - dolazilo se do sve većih i većih preciznosti o trajanju ovih kretanja, a time i do bolje osnove za računanje vremena i za izradu sve preciznijih kalendara.

Stari su Rimljani imali najpoznatiji kalendar toga vremena. No, uz sve svoje pozitivnosti, i ovaj je kalendar imao niz nedostataka. Rimljani su npr. sve do 153. g. prije Krista godinu počinjali računati današnjim trećim, a ne prvim mjesecom (dakle, godina je počinjala dolaskom proljeća). Veliki rimski državnik i vrhovni svećenik **Gaj Julije Cezar**, na osnovu vlastite zamisli i matematičkih dokaza čuvenih egipatskih astronoma, 46. godine prije Krista, izvršio je reformu ondašnjeg kalendara, te godinu, umjesto na deset, podijelio na 12 mjeseci. Cezar je živio od 100. do 44. godine prije Krista. Dva dodatna mjeseca su kasnije nazvana po dva velika imperatora - Juliju Cezaru i Augustu - kao juli i august. No, njih nisu stavili kao posljednje u godini, nego usred ljeta, poslije šestog, dok su preostala četiri mjeseca jednostavno pomjerena prema kraju godine. Iz tih se razloga u nazivima tih mjeseci i javljaju određene nelogičnosti. Tako se septembar (septem-sedam) našao na devetom, oktobar (okto-osam) na desetom, novembar (novem-devet) na jedanaestom i decembar (decem-deset) na dvanaestom mjestu u godini, a ne na mjestima kako im imena kažu. Po ovom kalendaru godina traje 365 dana i 6 sati. Iz tih su razloga tri godine uvijek proste s 365 dana, a svaka četvrta prijestupna s 366 dana. Kalendar je nazvan **JULIJANSKI** po njegovom utemeljitelju.

Napretkom znanosti ustanovljeno je da Zemlja obiđe oko Sunca ne za 365 dana i 6 sati, nego za 365 dana, 5 sati, 48 minuta i 46 sekundi. Ove male, reklo bi se čak beznačajne razlike, od svega 11 minuta i 14 sekundi, prouzrokovale su kašnjenje kalendara od vremena Julija Cezara do XI. stoljeća čitavih 10 dana (a do danas čak 13). Iz tih je razloga, a na osnovu komisije stručnjaka, papa **Grgur XIII.** godine 1582. proglasio "novi kalendar". Da bi se navedeno kašnjenje ispravilo, odredio je da dan poslije 4. listopada bude 15. listopad te 1582. godine. Po njemu se ovaj kalendar i naziva **GREGORIJANSKI**.

I po ovom kalendaru tri su godine proste s 365 dana, a svaka četvrta prijestupna s 366 dana. No, u cilju krajnje preciznosti, odredio je da i one stoljetne godine kojih broj nije dijeljiv sa 400 nisu prijestupne.

Novi gregorijanski kalendar odmah je primijenila Katolička crkva, a postepeno su ga, kao građanski, prihvaćale i pojedine države počev od već navedene 1582. godine. Podrazumijeva se da su to činile prvenstveno razvijene europske zemlje, kao i ostale zapadne kršćanske Crkve, da bi se danas primjenjivao u cijelom svijetu. Austrija ga je prihvatila već 1584. godine, a Ugarska, u čijem su sastavu uz ostale bile i Vojvodina i Hrvatska, 1587. Više je, prvenstveno pravoslavnih zemalja, zadržalo Julijanski kalendar ne samo kao vjerski nego i kao državni, sve do XX. stoljeća. Rusija, kao država, prihvatila je Gregorijanski kalendar tek nakon Oktobarske revolucije 1918. godine. Stvaranjem Kraljevine SHS prosinca 1918. godine, dijelovi nove države koji su do tada bili u sklopu Austrougarske (Vojvodina, Hrvatska, Slovenija, BiH te Boka Kotorska) koristile su Gregorijanski kalendar, dok je u Srbiji s Makedonijom i u Crnoj Gori, kao državni-građanski kalendar, još uvijek u uporabi bio Julijanski. Kako je time, sada u jedinstvenoj državi, stvoren veliki kaos, te se nije znalo koji je datum u mjesecu, koji je mjesec, pa čak ni godina, 18. siječnja 1919. donijet je dekret kojim je određeno da se naredni dan u Srbiji s Makedonijom i u Crnoj Gori ne evidentira kao 19. siječanj, nego kao 1. veljače. Time je, konačno, i na ovom prostoru uveden Gregorijanski kalendar, ali samo kao građanski.

Većina autokefalnih pravoslavnih crkava prihvatila je suvremeni Gregorijanski kalendar. Ruska pravoslavna crkva i Srpska pravoslavna crkva (kao i manastir na Svetoj Gori, te Jeruzalemska patrijaršija) još uvijek koriste Julijanski kalendar, koji je utemeljio rimski imperator Cezar 46. godine prije Krista.

Na kraju dodajmo i činjenicu da zbog različitosti kalendara dolazi i do nesklada u vremenu održavanja pojedinih vjerskih blagdana. Božić kao nepomični blagdan slavi se uvijek i u čitavom kršćanskom svijetu 25. prosinca, bez obzira na kalendar koji se primjenjuje (dakle i pripadnici Srpske pravoslavne crkve slave ga 25. prosinca ali prema Julijanskom kalendaru, što je 7. siječnja Gregorijanskoga). Uskrs, kao pomični blagdan, s kojim je povezan čitav niz svetkovina, neusklađen je. Zapadne crkve se drže odluke koncila u Niceji iz 325. godine, kojom je ustanovljeno da se Uskrs slavi nakon proljetne ravnodnevnice (proljetnog ekvinokcija) u prvu nedjelju koja dolazi nakon punog mjeseca (uštapa). Istočne crkve datum ovog blagdana određuju na osnovu drugih kriterija.

Pokušajte sami odrediti datum našeg Uskrsa ove 2003. godine: ravnodnevica je 21. ožujka, pun mjesec nakon toga je 16. travnja, a sljedeće nedjelje 20. travnja je Uskrs.

Mr. Matija Đanić, profesor

Pučke poslovice i izreke o mjesecima, danima i vremenu bačkih Hrvata

Travanj

Prvi proljetni mjesec dobio je naziv po rastu trave zbog obilja vlage i sunca. Pojavljuju se prve procvjetale voćke te postoji opravdana bojazan voćara da im se novi rod ne smrzne. Zato naši bunjevački Hrvati imaju prigodnu poslovicu - "vedri se travanj noću, škodi vinu 'ko i voću", kao i "kišoviti travanj - rodna godina". Naša je poslovice "đurđevska, spasovska i dovaska kiša svit rane". Hrvati u Mađarskoj Baranji imaju izreku "ako je vrime u travnju lipo, hrđav svibanj običava za njim nastati". Šokci iz Santova znaju što i mi u Bačkoj spominjemo: "Ako je žito oko Đurđeva (23. travnja) veliko da se vrana u njim može sakriti, očekujte obilnu žetvu". Gradišćanci govore: "Aprilska godina daje sijena i vina", kao i "ako u aprilu mnogo puše, možemo se nadat velike suše". Na Đurđevdan čobani su sa gazdama sklapali ugovor o čuvanju stada a služba im je trajala do svetog Mihovila (29. rujna), zato Bunjevci imaju uzrečicu: "Oma ti je Đurđev".

Svibanj

Dobio je ime po svitanju prirode, dužim danima i ranim svitanjima. Mnogi ga smatraju najljepšim mjesecom u godini. Bunjevci kažu: "Kad u svibnju mnogo sijeva, mudar seljak neka pjeva." Ali postoji i poslovice: "ako Ponkrac, Bonifac i Urban prođu bez mrzle, Božja je blagodat".

Također je poznato da "majske kiše nikad dosta", što znaju reći Gradišćanci, ili "padaju li u maju večernje rose, brusi kose da gustu travu kose". Seljaci se boje suhog svibnja pa zato iskazuju uzrečicom: "Suh svibanj - prazne vreće".

Hrvati iz Santova koriste prirodne pojave za prognoziranje vremena, pa kažu: "Lipo vrime biva ako je večernji zalazak Sunca zlatolik." "Ako pri izlasku Sunca po barama i livadama gusta magla nastane, biće sljedeći dan ugodan." "Hrđavo vrime će nastupiti ako se ujutro nebo crveni." U toplo vrime nakon kiše na nebu, obično istočnom stranom pojavljuje se raznobojna duga. Kao mala curica bila sam

fascinirana dugom, njenim bojama i lučnom obliku te sam pitala moju baku Mandu odakle raste duga? Iz Božije bašte, dite moje! I dalje mislim da je baka u pravu. Bunjevački Hrvati kažu: "vidi se duga, bit će lipo vrime". Vežano za ovu prirodnu pojavu ima uzrečica: "Ako ima puna crvenila u njoj bit će puno vina, a ako ima žutila bit će dobar urod žita."

Lipanj

Lipanj je dobio ime po cvjetanju lipo. Hrvati iz Olasa u Baranji (Mađarskoj) drže: "Što nam sveti Medard (8. lipanj) daje, četrdeset dana traje." I bunjevački Hrvati imaju izreku: "Ako na Medardovo pada kiša, onda će i narednih četrdeset dana padati." "Hladan lipanj sve pokunji."

Previše kiše nije bilo poželjno pa Gradišćanci mole svoga sveca: "Sveti Vid ne daj nam poplave jer nećemo imat dobrog vina." Vežano za svetog Vida (15. lipanj) koji je po pučkom vjeronjanju naslijedio osobine Peruna (Boga gromova) za koga se vezuje plodnost i rodnost, zabilježena je podronska poslovice: "Kad sveti Vid pukne bičom, onda žito više ne raste nego počne zreti." Za svetog Ivana (Ivandan, Ivanje 16. lipnja) mladi Bunjevci iz naših salaša znali su paliti velike vatre, uvečer, ispred svojih kuća - salaša. Hrabrost se očitovala u priskakanju što veće vatre, što brže, da se ne opečeš. Momčuljci su dobijali narukvice od pletenog raznobojnog vula koje smo mi curice vezivali oko ruke nuz obavezno crvenilo na mlađanom licu. Pisma i veselje trajalo je duboko u noć. Pošto je lipanj mjesec pun poljskih radova, seljaci imaju poslovice: "Ako liti ne uradiš, zimi ćeš gladovati", ili "delaj leti kaj buš zimi jel", što kažu Zagorci. Bunjevački Hrvati imaju izreku vezanu za velike vrućine oko Petrova (29. lipnja): "Vrućina 'ko na Petrovo". Tada u našim krajevima počinje najvažniji seljakov posao - žetva pšenice.

I jedna šaljiva izreka koju naš svit zna reći kad pada kiša i sija sunce: "To vrag tuče ženu".

(nastavit će se)

Marina M. Gunjača

DRVO I VODA ulje

"PRT KOLORIJA" U SUBOTICI

U vestibulu prekrasnog zdanja subotičke Gradske kuće svoje radove na svili i ulje na platnu izložila je 22. svibnja Cecilija Miler. U ime organizatora,

Hrvatskog kulturnog centra "Bunjevačko kolo" te u ime likovne sekcije Centra, govorio je Josip Horvat, a izložbu je, biranim riječima otvorila Katarina Čeliković, ravnateljica Hrvatske čitaonice. Nevena Mlinko, jedna od najboljih recitatorica u Republici, govorila je stihove Celilije Miler a prekrasan ugođaj su upotpunili i "Kerski biseri" uz omiljene bunjevačke melodije.

Ovaj kulturni događaj ostao je u srcima publike, nadamo se da će ih biti više.

K.Č.

Subotica Somboru u pohode

Dana 29. svibnja ove godine održana je Večer Subotičana. Tom prigodom su predstavljene dvije knjige: "Zadužbina biskupa Budanovića" i "Subotička Matica" autora vlč. Josipa Temunovića. Na ovoj manifestaciji bili su mnogobrojni gosti i prijatelji vlč. Temunovića. O djelima su govorili njegovi prijatelji i gost iz Zagreba gosp. Krešimir Bušić, asistent na Institutu za društvene znanosti.

Da večer bude što ugodnija i raznovrsnija, pobrinula se Nela Skenderović, ravnateljica komornog orkestra *Musica chorda*. Svojim raznovrsnim repertoarom orkestar je uveselio nazočne goste i domaćine.

Ali, to nije sve! Poslije pisanih riječi i glazbenih točaka, Subotičani su pokazali svoje likovne radove koji su nastali prošle godine na likovnoj koloniji "Bunarić 2002".

Večer je bila protkana prijateljstvom i povezanošću Sombora i Subotice. To nam je dočarao i pisac S. Bunjevčev koji je 14. kolovoza 1938. napisao pjesmu "Subotica i Sombor" povodom posvećenja Hrvatskog doma u Somboru.

Ova večer je započela tom pjesmom koja glasi ovako:

SUBOTICA I SOMBOR

Subotica, Sombor
Dva su glavna grada,
U njima su ljudi
ponosa i rada.

Njihovi su preci
U vremena davna
Naselili Bačka
Polja pusta, ravna.

U žilama toplim
Hrvatska krv teče,
Poštenje im ures,
Nepravda ih peče.

Pjesma glasno ori
Po čitave dane:
Presretna su djeca
Bunjevačke nane.

Bilo žarko sunce,
Bila hladna zima,
Subotica rado
Somborčane prima.

Somborčani braći
Subotice grada
Kliču: Vi ste nama
Utjeha i nada.

Uvijek su nam naša
Otvorena vrata
Borimo se skupa
Za prava Hrvata!

Subotica, Sombor
Dvije su kule jake,
Domovini hrane
Hrvate - junake!

J. N.

PRVI SUSRET PJESNIKA "LIRA NAIVA 2003"

"Pjesnici narodu svome"

Sedamnaest pjesnika iz Srijema, Podunavlja, Sombora i Subotice susrelo se u subotu, 28. lipnja, u Hrvatskom kulturnom centru "Bunjevačko kolo" na svom prvom susretu koji su organizirali Hrvatska čitaonica i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović". Nakon upoznavanja, pjesnici su govorili o potrebi pisanja na materinjem jeziku, napose na ikavici, o odnosu prema tzv. "naivnoj poeziji" zbog čega su često istisnuti iz časopisa i drugih medija.

U kraćem predahu sudionici ovog susreta posjetili su Tavan-kut i u župnom domu razgledali stalnu postavku slika izrađenih u tehniku slame.

U drugom dijelu susreta donešeni su zaključci:

- Prvi susret pjesnika pod nazivom "LIRA NAIVA 2003" uz moto "Pjesnici narodu svome", po ocjeni sudionika, protekao je vrlo uspješno uz zaključak da ga je neophodno organizirati ubuduće jednom godišnje. Na prvom susretu pjesnika naglašena je važnost pisanja na ikavici (najstarijem hrvatskom dijalektu) te poticanje pisanja na standardnom hrvatskom jeziku. Neophodno je otvoriti stalnu rubriku u tjedniku "Hrvatska riječ" i ponuditi suradnju časopisu za književnost, umjetnost i znanost "Klasje naših ravni". Sudionici prvog susreta pjesnika će se aktivirati u Književnom klubu "MIROLJUB" koji djeluje u sklopu Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović". Potaknut će održavanje redovitih sastanaka kluba i suradnju s drugim KUD-ovima. Pjesnici će se predstaviti putem javnih medija (radio, TV, časopisi koje ima hrvatska zajednica) i ponuditi svoje nastupe u različitim prigodama u svim mjestima gdje žive Hrvati. Posebno je važno objaviti barem jednu knjigu godišnje u kojoj bi se predstavilo pjesničko stvaranje tijekom godine. Sudionici prvog susreta pjesnika žele u svojim mjesnim KUD-ovima potaknuti djecu i mlade na literarnu aktivnost osnivanjem literarnih sekcija.

Ovaj susret nije imao za cilj vrednovati poeziju koju pišu naši pjesnici amateri, već im dati mjesto za susret, za razmjenu emocija i ideja, a da je to tako pokazali su sami sudionici oduševljeni susretom. Neki od njih imaju i objavljenu knjigu, a neki su po prvi put objavili stihove u "Liri naivi 2003", knjizi koja je izašla za ovu prigodu - kaže o zaključcima i cilju susreta Katarina Čeliković, ravnateljica Hrvatske čitaonice.

Susret je završio pjesničkom večeri na kojoj su se svi pjesnici "uživo" predstavili publici interpretirajući po jednu svoju pjesmu. I recitatori Hrvatske čitaonice govorili su nekoliko pjesama. Jedno od iznenađenja večeri bilo je slušanje uglazbljenih stihova tri prisutne pjesnikinje sa trećeg "Festivala bunjevački pisama" preko video bima.

Sudionici prve "LIRE NAIVE 2003" bili su: Kata Ivanković (Subotica), Marija Matarić (Sombor), Đula Milodanović (Subotica), Emilija Dorotić (Sombor), Tereza Ostrogonac (Mala Bosna), Hermina Malković (Sombor), Cecilija Miler (Sombor), Nedeljka A. Šarčević (Subotica), Antun Kovač (Sombor), Ivan Pašić (Bački Monoštor), Ilija Žarković (Golubinci), Katarina Firanj (Sombor), Josip Dumendžić (Bođani), Mato M.M. Groznica (Golubinci), Dominika Čakić (Subotica), Zlatko Gorjanac (Bački Breg) i Katarina Miloš (Sombor).

Za prvi susret pjesnika Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" i Hrvatska čitaonica izdali su knjigu "Lira naiva 2003" - izabrane pjesme koja je te večeri predstavljena publici. Iznenađenje za publiku priredili su pjesnici darujući im po jednu knjigu.

O knjizi su govorili mr. Andrija Kopilović, predsjedavajući Instituta, i Katarina Čeliković, ravnateljica Hrvatske čitaonice.

Prvi susret pjesnika organiziran je uz pomoć Skupštine općine Subotica i pod pokroviteljstvom Katoličkog instituta "Ivan Antunović".

K. Č.

Ritmička sekcija

Pod okriljem HKUD-a "Vladimir Nazor" u Somboru djeluje i vrijedno radi ritmička sekcija. Ova sekcija broji dvadesetak članova različitih dobnih skupina, od prvog razreda osnovne škole do četvrtog razreda srednje škole. Podijeljeni su u dvije grupe - mlađu i stariju. Sekcija okuplja djecu koja vole glazbu i ples. Po nastanku je mlada. Ove godine, 29. kolovoza, slavi svoj drugi rođendan. Pravu kvalitetu njihovog rada teško procjenjuju jer svoje snage nemaju s kim odmjeriti. Naime, u gradu Somboru ne postoji slična skupina s ovakvim programom rada. Sudjelovali su na nekoliko manifestacija koje su održane u realizaciji HKUD-a "Vladimir Nazor".

Nedavno, 6. lipnja 2003. godine, sudjelovali su u Somboru u programu prilikom prijema učenika prvih razreda u "Pomladak Crvenog križa". Tada su izuzetno vruću atmosferu još više zagrijali najmlađi članovi ove plesne skupine igrajući uz skladbu Las Ketchupa - Asereje.

Nadamo se da će se pronaći novca i volje za organizaciju smotre ovakvih sekcija. Do tada vrijedne plesačice i plesači neumorno će vježbati uz taktove aktualnih skladbi. Dana 24. lipnja će posjetiti ZOO vrt i Paličko jezero kraj Subotice i time završiti rad u ovoj školskoj godini i otići na zasluženi odmor. A s jeseni, opet ponovno! /J. N. /

"Pripovidamo pripovitke i bajke Balinta Vujkova"

U organizaciji Hrvatske čitaonice održano je prvo natjecanje u "pripovidanju pripovijedaka i bajki Balinta Vujkova" što je jedan od zaključaka prošlogodišnjih "Dana Balinta Vujkova" koje za temeljni cilj ima očuvanje bunjevačke i šokačke ikavice.

Dvanaest natjecatelja je nastupilo 14. lipnja u dječjoj čitaonici Gradske knjižnice u Subotici i pokazalo izvanrednu kvalitetu u "pripovidanju". Po mišljenju stručnog žirija, na čijem je čelu književnik i prevodilac **Lazar Merković**, petero najboljih su: **Maja Jerković** iz Bačkog Monoštora, **Andrea Biro** iz Subotice, **Marija Jaramazović** iz Subotice, **Zoran Bukovac** iz Sente i **Antun Knežević** iz Sombora. Svim pripovjedačima je **Franjo Vujkov**, sin našeg najvećeg sakupljača narodnog blaga Balinta Vujkova, uručio knjigu "Pripovitke", CD "Usmeni zapisi" s 25 snimljenih pripovijedaka Balinta Vujkova i zahvalnice.

Sljedeće godine očekuje se više sudionika jer nam očuvanje ikavice mora biti temeljni zadatak.

Katarina Čeliković

Zoran Bukovac i Marija Šeremešić u žiriju

"III. FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA"

Ljubitelji bunjevačkih pjesama čuli su 20. lipnja u svečanoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra "Bunjevačko kolo" petnaest novih kompozicija na "III. festivalu bunjevački pisama". Uz festivalski orkestar pod ravnanjem **Vojislava Temunovića** nastupilo je petnaest pjevača među kojima je bilo iskusnih ali i novih, mladih nada iz Subotice i Sombora.

Stručni žiri je izabrao najbolji tekst "Kad smo kadgod gazde bili" **Tomislava Kopunovića**. Publici se najviše dopala "Moja pisma" koju je otpjevao **Antun Letić Nune**. **Vojislav Temunović** dobio je nagradu za najbolji aranžman za pjesmu "Molitva". Najbolji izvođač je bio **Josip Francisković**. Po ocjeni žirija tri najbolje kompozicije su: "Subotice, grade od davnina" **Stipana Prčić Baće** - treća nagrada, "Subotica" **Branka Ivanković Radakovića** - dru-

ga nagrada, a najboljom je proglašena pjesma "Modre zore" **Nele Skenderović**.

*U ekskluzivnom programu nastupili su ansambl "Tamburaši za dušu" iz Vinkovaca i **Zvonko Bogdan** koji je i ovoga puta oduševio publiku.

Nagrade je dobitnicima uručio prim. dr. **Marko Sente** koji je i ove godine na čelu Organizacijskog odbora festivala. Mladi pjevači daju nadu da će se ovaj festival na radost mnogih i dalje održavati, ali je dobro primijetiti da im treba omogućiti usavršavanje u pjevanju.

Emilija Miler

Emil Antunić

Ivana Antunić

Somborci su se ove godine pokazali i kvalitetom i značajnijim prisustvom. Pojavile su se kompozicije za koje je tekst napisala **Cecilija Miler**, uglazbio ih je prošlogodišnji pobjednik **Emil Antunić**, uz koje su ove godine nastupile su i dvije mlade pjevačice, **Gabriela Miler** i **Ivana Antunić**.

Katarina Čeliković

Dani hrvatskog filma u Somboru

HKUD "Vladimir Nazor" organizirao je niz značajnih aktivnosti vezanih za "Dane hrvatskog filma u Vojvodini", održanih u Subotici, Somboru i Novom Sadu. U našem gradu manifestacija je bila između 13. i 16. svibnja 2003. godine. Pokrovitelj ovog značajnog projekta bilo je Hrvatsko nacionalno vijeće, a organizatori Hrvatska matica iseljenika, Hrvatsko akademsko društvo, Generalni konzulat RH u Subotici, te hrvatske institucije u Subotici, Somboru i Novom Sadu.

U bioskopu "Narodni" prikazano je šest filmova snimljenih između 1991. i 2002. godine i to: "Krhotine" (1991), "Transatlantik" (1997), "Rusko meso" (1997), "Blagajnica hoće ići na more" (2000), "Kraljica noći" (2001) i "Ne dao Bog većeg zla" (2002). Bila je to jedinstvena prilika da se u tako kratkom vremenu sagledaju dostignuća suvremene hrvatske kinematografije. Uz to je i značajan korak ka ublažavanju političke, pa i kulturne izolacije dvije susjedne zemlje, te podloga za bolje međusobno razumijevanje i suradnju naroda i institucija ovih zemalja.

Svečanom otvaranju ove manifestacije u prostorijama Društva, uz prijatne zvuke tamburice naše mladeži i pozdravne govore, nazočne su bile i mnoge ugledne ličnosti: **dr. Jasmina Kovačević**, generalna konzulica Generalnog konzulata RH u Subotici, **Nives Antoljak** u ime organizatora - Hrvatske matice iseljenika, **Branko Schmidt**, redatelj filma "Kraljica noći", a od glumaca **Lana Jergović** i **Ivo Gregurević**. Od domaćih zvaničnika, uz ostale, prisustvovali su predsjednik i potpredsjednik SO Sombor **Jovan Vujičić** i **Daniel Korilj**.

Prije prve projekcije održana je tiskovna konferencija na kojoj su se glumci i redatelj predstavili, iznijeli svoje viđenje ove kulturne manifestacije, bitne karakteristike obuhvaćenih sadržaja pojedinih filmova kao i specifičnosti vremena u kome su filmovi stvarani. I ovom prigodom je istaknuta osnovna svrha ove i sličnih kulturnih manifestacija - zblizavanje dvije susjedne zemlje i dva naroda na planu kulturne i znanstvene djelatnosti. Za nas to ima i posebnu vrijednost jer se time ostvaruje bolja suradnja nama domicilne i matične zemlje našeg naroda. Svima nam je želja da se ovakve i slične aktivnosti nastave, te prelastu u tradiciju.

Poznati zagrebački filmski, televizijski i kazališni glumac **Ivo Gregurević** izveo je monodramu "Đuka Begović" već

Dar za Ivu Gregurevića

prvog dana, što je, na neki način, označilo otvaranje ove značajne manifestacije. Gledatelji iz grada, okolnih salaša, Bačkog Monoštora, Sonte i Bačkog Brega budno su pratili svaki pokret i svaku riječ ovog sjajnog i priznatog glumca, koji je uvjerljivo dočarao lik jednog tipičnog obijesnog, slavonskog bečara, pijanduru, raspikuću i propalicu, u kome vri žestoka šokačka krv. Roman je napisao 1909. godine mladi, rano preminuli (živio samo 25 godina), slavonski pripovjedački talent, samouki pisac **Ivan Kozarac**. Nakon predstave slijedila je diskusija u kojoj su se gledatelji interesirali za brojne detalje vezane za glumu i glumački život ne samo ovog umjetnika, nego i za opće uvjete rada i stvaralaštva u oblasti kazališne i filmske umjetnosti. Autor je posebnu pozornost posvetio tumačenju negativnih likova jer smatra da je njih daleko teže dočarati od onih lijepih, prijatnih i pozitivnih.

Za goste i uzvanike, naše vrijedne kućanice, donatori i sponzori priredili su prigodan koktel s našim domaćim specijalitetima: kulen, kobasica, šunka, slanina, sir, gibanica s makom i orasima, te druga slana i slatka peciva. Razna pića i kava se već podrazumijevaju.

Premda se pri organizaciji ovakvih i sličnih manifestacija angažira širok krug entuzijasta, prvenstveno mladih i ambicioznih članova, ipak najveći teret pada na glavnog organizatora. U našem slučaju to je, svima nam dobro znana, **Marija Šeremešić**, koja je, kao i uvijek do sada, ulagala najviše napora kako bi opravdala povjerenje, a uspjeh je bio cjelovit. U tome je sigurno i uspjela.

Mr. Matija Danić

GODIŠNJAK HRVATSKIH DRUŠTAVA I INSTITUCIJA U SRBIJI I CRNOJ GORI

Raspalom Jugoslavije i stvaranjem hrvatske države, Hrvati u Srbiji i Crnoj Gori našli su se prvi put u povijesti van granica matične države. Nova situacija nalaže nova pravila i obveze Hrvata. Potrebno je sačuvati identitet: jezik, školstvo, kulturu i informiranost, gospodarstvo...

Godišnjak bi bio neka vrsta inventara da upoznamo naše institucije i udruge. Da vidimo koliko nas ima i što radimo.

Idejni tvorac projekta **Antonija Čota** predložila je upravnom odboru HKUD-a "Vladimir Nazor" da uđemo u zajednički projekt s HKUD-om "Knezi Stipan Šimeta" iz Svetozar Miletića. Ideja je prihvaćena na upravnom odboru udruge te imenovane osobe zadužene za rad na Godišnjaku: **Antonija Čota**, **Josip Z. Pekaović** i **Alojzije Firanj**. Zadatak imenovanih bio bi prikupiti adrese svih institucija i udruga u Srbiji i Crnoj Gori, imena predsjednika udruga, sekcija i druge identifikacijske podatke značajne za rad svake pojedine udruge.

U tijeku je izrada jednoobraznog upitnika koji će biti upućen svim hrvatskim institucijama i udrugama gdje će biti navedeni podaci koji se traže i način suradnje.

Za financiranje ovog projekta obratili smo se Ministarstvu vanjskih poslova Republike Hrvatske. Rad na projektu je volonterski i jedini trošak bio bi tiskanje godišnjaka, za što vjerujem da ćemo uvijek naći sredstava imajući u vidu brojnost hrvatskih udruga i institucija s jedne strane i male troškove projekta s druge strane. Prvi broj za 2003. godinu trebao bi izaći u V. mjesecu 2004. godine.

Bili bismo zahvalni institucijama i udrugama kada bi podržali naš projekt i u njemu aktivno sudjelovali, odredili i osobe za kontakt, kako bi u zacrtano vrijeme došli do prvog broja.

Nesumnjiv je značaj ovog projekta za povijest. U prvom redu je to pisani trag o djelatnosti jedne velike grupacije ljudi, a u drugom, ali ne manje značajno, je uniformiranost i stručna obrađenost djelatnosti svih hrvatskih društava.

Alojzije Firanj

Bunjevačko-šokačko prelo 2003.

HKUD "Vladimir Nazor" i ove je godine organizirao tradicionalno Bunjevačko-šokačko prelo. Ranija obiteljska okupljanja u pretkorizmeno vrijeme u našem narodu imaju već višestoljetnu tradiciju. S vremenom, ista su prerasla u velika narodna prela. Još od svog osnutka naše je Društvo poklanjalo posebnu pozornost održavanju tog velikog slavlja, na kome, uz članove Društva, sudjeluju i brojni poštovaoci tradicije ovog naroda. To su susreti na kojima se veseli i slavi ali i razgovara o ozbiljnim i bitnim pitanjima, na njima se njeguju stari običaji, prezentiraju dostignuća, te ističu stremjenja kojima se teži.

Ovogodišnje prelo, održano 1. ožujka, za nas ima posebno značenje. Zahvaljujući pozitivnim promjenama u zemlji, u mogućnosti smo da bolje pokažemo svoja osjećanja i odredimo svoje mjesto na ovom oduvijek etnički veoma heterogenom bačkom i vojvođanskom prostoru, na koji smo neizmerno ponositi. Decenijska magla se polako diže, tamni oblaci razilaze, a sunce sve jasnije i jasnije prosijava. Pozitivno je što nam je priznat status nacionalne manjine, što je hrvatski jezik jedan od službenih jezika u Vojvodini, što je formirano Hrvatsko nacionalno vijeće, što ponovno, nakon 46 godina izlazi "Hrvatska riječ", što su na višim školama оформljena odjeljenja na kojima se nastava organizira na hrvatskom materinskom jeziku, što je u škole uveden vjeronauk i vjerske pouke itd.

I aktivnosti u Društvu dobile su nove dimenzije: usvojen je projekt rekonstrukcije i dogradnje društvenog doma, u rad sekcija uključuje se sve veći broj mladih čije su aktivnosti sve zapaženije, sve su brojnija gostovanja članova sekcija u drugim sredinama i društvima, prigodne izložbe sve su brojnije, list "Miroljub" okuplja sve više suradnika, a dobiva i na kvaliteti, itd.

Vjerujemo da se u ozračju navedenih pozitivnih promjena, te prisustva uglednih zvanica, pojačalo raspoloženje svih sudionika ovog prela i doprinijelo da veselje i slavlje budu na zavidnoj razini.

Ponosni smo što su nam i ovog puta slavlje uveličali nama uvijek dragi i uvaženi gosti: generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu **mr. Ivan Bandić**, prvi konzul Generalnog

konzulata RH u Subotici gospodin **Miroslav Kovačić**, dopredsjednik Gradske skupštine Zagreba gospodin **Vladimir Velnić**, zamjenik Pokrajinskog tajnika za nacionalne manjine, upravu i propise gospodin **Slaven Dulić**, predsjednik SO Sombor gospodin **Jovan Vujičić**, dopredsjednik SO Sombor gospodin **Daniel Korilj**, predsjednik IO SO Sombor gospodin **Miodrag Sekulić**, predsjednik IO HNV gospodin **Lazo Vojnić Hajduk**, narodna zastupnica u Skupštini Srbije g-đa **Anita Beretić**, predsjednik Upravnog odbora "Hrvatske riječi" gospodin **Tomislav Žigmanov**, predstavnici svećenstva iz Sombora i Tavankuta, gosti iz KUD-a "7 Kaštela" iz Kaštel Kambelovaca, predstavnici kulturno-umjetničkih društava iz Subotice, Tavankuta, Sonte, Bačkog Monoštora, Bačkog Brega, te KUD "Petefi Šandor" iz Sombora.

S posebnom radošću i zadovoljstvom ističemo da su u realizaciji kulturno-umjetničkog programa sudjelovali i gosti iz

Hrvatske - KUD "Sedam Kaštela". U udruzi tog Društva djeluju tri sekcije: folklorna, instrumentalna i mješovita, s oko 130 aktivnih članova.

Iz svog bogatog i raznovrsnog repertoara gosti su nam izveli: stare kaštelanske i splitske plesove, plesove otoka Korčule, nijemo vrličko kolo, te završno kolo iz komične opere "Ero s onog svijeta" Jakova Gotovca. Vrijedi istaknuti da je ovaj an-

sambl ostvario zapažene rezultate na brojnim smotrama po Hrvatskoj i u nekoliko europskih zemalja. Za izuzetan doprinos u promicanju kulturnog i društvenog života Društvo je u 2000. godini dobilo skupnu nagradu grada Kaštela.

Članovi našeg Društva prošlog su ljeta gostovali u više mjesta Dalmacije, a sadašnji naši gosti bili su im domaćini. Već tada je među nama stvoreno veliko prijateljstvo, tim prije jer nas povezuje zajedničko podrijetlo, pripadnost istome narodu, istoj vjeri i onoj davnoj melodičnoj i izvornoj ikavici.

Vrhunac slavlja i veselja nastao je kada je Mješovita klapa naših gostiju zaspivala i zapjevala "Večeras je naša fešta", pa "Zaustavite Dunav i kazaljke stare", te, podrazumijeva se, onu pravu našu "U tom Somboru". Pjesme je jednodušno prihvatila cijela sala, te tako skupa činila jednu jedinstvenu dalmatinsko-bačku raspjevanu klapu.

Inače, tijekom večeri i noći, zabavljali su nas nama već dobro poznati "Bereški tamburaši", kojima su se, često, pridruživali i naši dragi gosti. Što je vrijeme dalje odmicalo, a veselje sve više i više dolazilo do izražaja, na red su došle i one

prave bečarske pjesme kao što su "Od Požege i Županje sve do Vukovara" s poznatim refrenom "otvor ženo kapiju...". I, tako, muzika, pjesma, ples i dobro raspoloženje trajali su sve do ranih jutarnjih sati.

Voditelji programa, **Jelica Nikolić** i **Josip Firanj**, uspješno su obavljali svoj posao, te sadržaje vješto povezivali u jedinstvenu cjelinu. No, uz njih, neka vrsta voditeljskog posla obavljena je i putem "bunjevačkih divana" što su ih kao "domaćini" vodili članovi Društva obučeni u narodne nošnje. Podrazumijeva se da su i članovi naše folklorne sekcije, već tradicionalno, dali svoj vjeran doprinos općem slavlju i raspoloženju.

I, tako, eto, i ovogodišnje prelo je već za nama. Razmišljali smo se puni dojmova sjećajući se i one poznate narodne izreke: "svaki narod običaje ima, njeguje ih i daje mladima."

Mr. Matija Danić, profesor

FOLKLORNA SEKCIJA HKUD-A "VLADIMIR NAZOR" SOMBOR

U periodu od našeg posljednjeg javljanja do danas, folklorna sekcija našeg Društva bila je aktivna.

HKPD "Matija Gubec" Tavankut bio je organizator VII. festivala dječjeg folklor "Djeca su ukras svijeta", gdje je sudjelovala i naša dječja folklorna grupa. Oni su se predstavili splotom bunjevačkih igara iz Sombora i okolice. Nastup je bio veoma zapažen, što se moglo vidjeti i zaključiti po dobivenom pljesku. Inače na spomenutom festivalu, pored domaćina i nas, sudjelovala su još mnogobrojna hrvatska društva iz Male Bosne, Subotice, Vajske, Sonte...

Svakako treba spomenuti dobru organizaciju domaćina, a cilj je postignut: vidjelo se kako naši najmlađi njeguju putem folklorne tradicije Hrvata iz Vojvodine. Još jednom čestitke mlađoj folklornoj grupi na odličnom nastupu i velika hvala domaćinima iz Tavankuta na pozivu. Nadamo se ponovnom skorom susretu.

Treći po redu festival dječjeg folklor održan je i u Somboru u organizaciji GK "Sombor" iz Sombora. Naša najmlađa folklorna grupa također je sudjelovala na spomenutom festivalu i to u bašti Gradske kuće u Somboru. Oni su se predstavili splotom bunjevačkih igara iz Sombora, i nastup je bio veoma upečatljiv s obzirom na ostale sudionike festivala. Nastupilo je preko 12 društava kako iz zemlje tako i iz inozemstva. Organizatori su odlično obavili svoj posao (svakako treba istaknuti da je

HKUD "Vladimir Nazor" Sombor sudjelovao u organizaciji ovog festivala dajući na korištenje veliku salu Doma).

Prethodnu večer spomenutog festivala, u velikoj sali našeg Doma, održan je zajednički koncert folklor HKUD-a "Vladimir Nazor" Sombor, gostiju iz R. Makedonije i domaćina GK "Sombor". Koncert je bio veoma uspješan i dobro posjećen. Druženje sudionika trajalo je poslije koncerta do ranih jutarnjih sati.

Dana 4. i 5. 07. 2003. godine, održan je VI. festival folklornog stvaralaštva odraslih, također u organizaciji GK "Sombor" iz Sombora a u okviru "Somborskog ljeta". I ovdje je naša starija folklorna grupa dala svoj doprinos. Na Trgu Svetog Trojstva u Somboru, u dva dana predstavilo se više od 25 KUD-ova. Naša starija folklorna grupa predstavila se u petak 4. 07. 2003. godine kako sa splotom bunjevačkih igara iz Sombora i okolice tako i sa splotom igara iz Posavine. Trg prepun posjetitelja bogato ih je nagradio pljeskom.

U subotu, 5. 07. 2003. godine ponovno je nastupila starija folklorna grupa ali sada s bunjevačkim igrama u paru. Oba dana poslije nastupa nastavilo se druženje u dvorištu OŠ "Bratstvo Jedinstvo" u Somboru.

S obzirom da je spomenuti festival ujedno i sam početak otvaranja "Somborskih ljetnjih večeri" učešće našeg Društva obje večeri dobiva još više na značaju.

Planirani odlazak u R. Hrvatsku 5. i 6. 7. 2003. godine kod naših velikih prijatelja u Rešetare (KUD "Rešetari" - Rešetari), na žalost morao je biti otkazan s obzirom da su ostali sudionici na festivalu "Slavonac sam i time se dičim" otkazali svoje učešće, bili smo prinuđeni da i mi odložimo svoje gostovanje. Iskreno se nadamo da će u što skorije vrijeme biti organiziran neki od novih susreta s našim dragim prijateljima iz Rešetara ili kod njih ili kod nas u Somboru.

Neposredni planovi

Svakako se mora spomenuti što sve u narednom periodu čeka folklornu sekciju našeg Društva.

16. 07. 2003. godine dajemo svoj doprinos proslavi Gospe Karmelske (Karmelićanska crkva Sombor).

3. 08. 2003. priprema i sudjelovanje u organizaciji naše Dužionice 2003. godine.

9. 08. 2003. sudjelovanje naše folklorne grupe na Risarskoj večeri u Subotici povodom održavanja Dužijance 2003. godine u Subotici.

10. 08. 2003. Subotica - Dužijanica 2003. (sv. misa, povorka i predstavljanje našeg Društva kratkim folklornim nastupom na Trgu u Subotici).

Planirani odlazak na more u R. Hrvatsku (Kaštel Lukšić, gostovanja u Trogiru, Splitu).

U svakom slučaju u narednom broju lista "Miroljub" ponovno ćemo Vam se javiti s detaljima navedenih gostovanja i manifestacija. Do tada poželimo svima puno uspjeha u radu!

*Pročelnik folklorne sekcije
i tehnički tajnik
dipl. oec. Antun Knežević*

Hrvatsko društvo za pomoć učenicima "Bela Gabrić"

Dana 12. travnja 2003. godine je realizirana nova podjela pomoći učenicima i studentima u prostorijama HKUD-a "Vladimir Nazor" iz fonda Hrvatskog društva "Bela Gabrić". Nazočnima se obratio predsjednik HKUD-a "Vladimir Nazor", gospodin **Šima Raić** čestitajući im Uskrs.

Financijsku pomoć je primilo dvadeset šest studenata i pedeset dva učenika, srednjoškolaca iz Sombora i okolnih mjesta, kao i iz Bača i Plavne.

Ovo Društvo je nastalo 2002. godine, na inicijativu Hrvatskog akademskog društva koje nekoliko zadnjih godina brine o srednjoškolcima i studentima koji se školuju u našoj zemlji. Na ovom području, u Vojvodini, nacionalni identitet Hrvata je prilično poljuljan. Budućnost ovog naroda je u mladima, stoga je potrebno ulagati u njihovo školovanje. Naše hrvatske obitelji se sve teže odlučuju na školovanje svoje djece zbog loše materijalne situacije.

U školskoj 2002./2003. godini na javni natječaj se javilo oko tri stotine učenika i studenata. Mnogi od njih svakodnevno putuju ili se školuju van mjesta prebivališta. Društvo do skromnih sredstava dolazi uglavnom iz dobrovoljnih priloga i poklona. Sjedište ove udruge je u Subotici, a ima svoju podružnicu u Somboru. HKPU "Šokačija" iz Sonte je dio prihoda sa Šokačke večeri uplatila u ovaj fond, u HKC "Bunjevačko kolo" u Subotici je igrana predstava, također je prihod uplaćen na žiro račun Hrvatskog društva "Bela Gabrić". Sombor se pridružio ovoj humanitarnoj obitelji. Naime, 26. travnja odigrana je predstava "Albin bircuz" u izvođenju članova dramske sekcije HKUD-a "Vladimir Nazor", a dio prihoda doznačen je ovoj udruzi. U ime mladih kojima je potrebna potpora u novcu, školskom priboru i učilima, svim ljudima velikog srca HVALA!

J. N.

Kazališna predstava naših amatera "Albin bircuz"

Koristeći tekst poznatog subotičkog glumca **Ivana Jakovčevića**, pročelnica Dramske sekcije našeg Društva, **Marija Šeremešić** uspješno je režirala i na scenu postavila "Albin bircuz". To šaljivo djelo - komedija u tri čina - oslikava situaciju u jednoj bunjevačkoj obitelji koncem šezdesetih godina. Komad je pun veselih šala, zapleta, zgoda i nezgoda, podbadanja i neizvjesnosti donedavnih salašara, a sada novopečenih stanovnika periferije jedne naše bačke varoši. U tom bircuzu okuplja se običan svijet - tu su pijanke, šaljivi zapleti, podbadanja, neizvjesnosti, prepirke, svađe, plač, muzika, pjesma i ples. No, na kraju se, kako je to uobičajeno u ovakvim komadima, sve sretno i veselo završava. Naši glumci - amateri uspješno su dočarali ovu atmosferu i vrijeme koje smo mi skupa doživljavali. Za starije gledatelje to je bilo prisjećanje na minula zbivanja u vrijeme njihove mladosti, a za one mlađe samo "davno prošlo vrijeme" koje stariji često spominju. I govor, ona prava izvorna bunjevačko - hrvatska ikavica, s običnim svakodnevnim rječnikom našeg salašarskog puka, glumci su uspješno koristili, a gledatelji sa simpatijom prihvaćali.

Zahvaljujući entuzijazmu i vještoj režiji **Marije Šeremešić**, svi su glumci dali maksimum svog talenta, uživjeli se u sadržaj djela kao cjeline, a posebno u karakter lika koji su tumačili. Ipak, posebno ističemo najuspješnije. **Antun Knežević** u ulozi Albe, privatnog birtaša i vlasnika lokala. Svojom prirodnim nadarenošću ovaj glumac - amater ne samo da je uspješno tumačio naslovnu ulogu, nego je, na svoj način, bio i nosilac cijele predstave. Njegova sreća, ponos i zadovoljstvo zbog otvaranja bircuza, novog posla i kontakta s ljudima, zračila je tokom cijele predstave, pa čak i onda kada je dolazio u sukob sa svojom ženom. **Jolika Raić**, u ulozi Amalke, birtašove vinčane žene, simpatično je predstavljala i dočarala lik jedne patrijarhalne domaćice koja kuka i žali za salašom i vinogradom, što su

žrtvovali zbog bircuza i preseljenja u varoš. **Damir Šeremešić**, kao Roka, vinčani kum ovih birtaša, inače gastarbajter u Njemačkoj, svojim izgledom, "zapadnjačkim manirima", govorom, gestikuliranjem, uporabom njemačkih riječi i izgovora, "europski obučen", posebno je toplo prihvaćen od gledatelja. **Ivan Maunić**, kao Ica - najveća pijandura u okolici, bio je veoma uvjerljiv. Načinom ispijanja rakije, posrtaњem, govorom, gestikuliranjem, sjedenjem za stolom, pa i odijevanjem, veoma je uvjerljivo dočarao ovaj specifičan lik neradnika i pijanca.

U prostorijama našeg Doma, predstava je dva puta prikazivana: 30. ožujka i 4. svibnja, a u Hercegovcu u Hrvatskoj na IX. Danima hrvatskog pučkog teatra, 2. ožujka 2003. godine.

Mr. Matija Đanić

Županja se pružila kraj Save

*"Poklade su, poklade su i ljudi su dani
Ima dosta, ima dosta i cura pijani..."*

Tako je započela folklorna večer pod nazivom "Koliko se raširilo kolo" u okviru manifestacije 36. Šokačkog sijela u Županji.

27. veljače, prohladna pokladna noć. Pred županjskim kinom "Mladost" gužva i metež. Izmiješali se ljudi u svečanim odijelima s veselom omladinom u šarenim nošnjama. Traži se ulaznica više, treba vidjeti goste koji su došli iz daleka. Odnekud se pojaviše mladići u prekrasnim uniformama s perjanicama na glavi. Čuo se šapat: Hrvatski sokolovi prate grofa Otta von Hasburga! I zaista! Ubrzo se pojavio vitalan starac sa šokačkim tkanim otarkom u rukama. Program je mogao početi. Domaćin, KUD "Tomislav" je otvorio slavlje pokladnim pjesmama i šokačkim bećarcima.

Nedugo poslije, dama u sjajnom bunjevačkom ruvu je predstavila HKUD "Vladimir Nazor" iz Sombora. Tada su zaigrali mladi Hrvati Bunjevci. Sijale su se bunjevačke svile na djevojčama, zvonile su zvečke na čizmama! Pljesak je dugo odjekivao velikom dvoranom. Pjesmom "Voli Šokac bunjevačkog brata" uspješno se pokazala i

naša vojvođanska Šokadija. Bogatim nošnjama plijenili su pozornost. Poslije Somboraca nastupile su članice pjevačke grupe iz Pečuha, KUD iz Domaljevca iz Bosne i KUD "Kristal" iz Županje.

Na kraju su svi igrali Drmež i Šokačko kolo. Pozornica je blistala od sjajnih nošnji i dukata.

Druženje je nastavljeno do duboko u noć. Igralo se i pjevalo do zore. Stekla su se nova prijateljstva, razmijenile adrese. Vrijeme je proletjelo! Valjalo je poći kući. Sava se priljubila uz Županju i kao da je uljuljkava u san. Županjo, doći ćemo ti opet!

Jelica Nikolić

Od nas se traži izbor!

Živimo na prostoru koji je bogat plodnim oranicama, širokim šorovima, velikim drvoredima, starim fijakerima. A naše najveće bogatstvo se ogleda u raznovrsnim vjerama, običajima, i kulturama. Što smo raznovrsniji i multikulturalniji, to smo bogatiji. Priznat ćete, zaista smo bogati! Imamo dva naroda i mnogo, mnogo nacionalnih manjina. Toliko različitosti, a jedan prostor, jedno nebo, jedno sunce! Da bi sve funkcioniralo i bilo kako treba, postoje pisana i nepisana pravila lijepog ponašanja prema susjedu. Roditelji nas od malih nogu uče da cijenimo i poštujemo druge, ali da svoje ne damo i sačuvamo od zaborava. Tako bi trebalo biti! Međunarodna konferencija o građanskim i političkim pravima iz 1996. godine kaže da u državama, kao što je naša, gdje postoje pripadnici različitih religijskih, etničkih ili lingvističkih manjina, imaju pravo na svoju kulturu, religiju i uporabu materinskog jezika. Iza nas je teško dugogodišnje razdoblje kada su gažena ova prava i kada se pokušao nametnuti stav da je samo jedan narod nebeski, a svi ostali su, vjerojatno, nastali iz blata. Na sreću, takvim doktrinama je došao kraj. Ipak, te godine su ubrale i svoje plodove! Ostao je strah i nevjerica u ljudima. Domaće pravo sada izgleda nešto drugačije. Prošle godine donijet je Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina iz kojeg citiram: "Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na odgoj i

obrazovanje na svom jeziku u institucijama predškolskog, osnovnog i srednjeg odgoja i obrazovanja. Za potrebe obrazovanja na jeziku nacionalnih manjina u okviru višeg i visokog obrazovanja osigurat će se katedre i fakulteti gdje će se na jezicima nacionalnih manjina, ili dvojezično, obrazovati odgajatelji, učitelji i nastavnici jezika nacionalnih manjina." Dakle, doživjeli smo i to! Pedesetih godina na ovim prostorima u osnovnim školama se izučavao hrvatski jezik, a to nam potvrđuju đачke knjižice iz tog perioda.

Ove godine je usvojena Povelja o ljudskim pravima u kojoj stoji da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na izražavanje, čuvanje, njegovanje, razvijanje i javno očitovanje nacionalne i etničke, kulturne i vjerske posebnosti. Također stoji da ti isti pripadnici imaju pravo na školovanje na svom jeziku u državnim ustanovama. Da to zaista i funkcionira, dokaz su nam učenici koji završavaju prve razrede osnovne škole realizirane na hrvatskom jeziku u subotičkoj općini. U našoj, somborskoj općini, 28 učenika iz Bačkog Monoštora je izučavalo hrvatski jezik, kao izborni predmet. Da li će to ostati usamljeni slučaj ili ćemo i mi ove školske godine imati prve razrede na hrvatskom jeziku zavisi isključivo od nas. Zakon nam je dao mogućnost!

Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2002. godine, u somborskoj općini živi 8106 Hrvata. Dakle, treba samo razmišljati koliko ćemo imati hrvatskih odjeljenja jer Hrvata imamo, a ima i prosvjetnih djelatnika koji će izvoditi nastavu na hrvatskom jeziku. Tri učiteljice iz somborske općine idu na seminar u Hrvatsku od 30. lipnja do 6. srpnja ove godine gdje će dobiti adekvatnu poduku. I na kraju, poruka hrvatskim obiteljima u kojima rastu budući osnovnoškolci, a i svim Hrvatima bi bila:

Svaki 14 dana negdje u svijetu nestaje jedan jezik zauvijek! Hoće li nestati i hrvatski jezik s ovih prostora ovisi isključivo o nama!

J. N.

6

Razred IIIc osziály

Klasa Sombor

Osnovna škola u Sombor

Elemi iskola Sombor

Osnovna škola u Sombor

Šk. god. 19 95/96 iskolai év II. félév

Hrv. jezik - nyelv - язык	odl. 5	odl. 5
jezik - nyelv - язык	-	-
Istorijs - Történelem - История	-	-
Zemljopis - Földrajz - География	-	-
Poznavanje prirode - Természeti ismeret - Природны науки	-	-
Rácz - Számítás - Разумки	odl. 5	odl. 5
Ručni rad - Kézimunka	odl. 5	odl. 5
Ручна робота	odl. 5	odl. 5
Crtanje - Rajz - Рисунки	odl. 5	odl. 5
Pevanje - Ének - Шлявање	odl. 5	odl. 5
Lepo pisanje - Szépírás - Краснопис	odl. 5	odl. 5
Fiskultura - Testnevelés	odl. 5	odl. 5
Физкультура	odl. 5	odl. 5
Vladanje - Magaviselelet - Справованне	odl. 5	odl. 5
Opšt. usp. - Ált. oszt. - Обще успењ	odl. 5	odl. 5

Učitelj - Учитель [Signature] Upravitelj - Управитель [Signature]

tanító igazgató

HRVATICA IZ DUŠNOKA

Na slici je **Marija kći Nikole Raića**, kasnije udata **Zorić**, iz mjesta Dušnok blizu Baje, rođena 1903. godine.

Sliku je sačuvao i za list "Miroljub" dao sin **Stipan Zorić** iz Santova.

Zlatno klasje

Moj se dida kosom nakosio
i sa kosom krov zaradijo.
I moj tata didi je pomago
i u svakom poslu mu odmago.

A mi dica mi se radovali
biće kruva neće biti gladi,
kad nam mama bundevare peče
to je za nas bilo pravo veče.

Al u krušnoj peći što se s granjom žari,
to su bili i kolači pravi.
Kad se sišim stari lipi dana,
u avliji dudova morkana.

Crni bili sve smo ji kupili,
od dudova rakiju pravili.
Naše dide na trinošću side
butelicu pokraj sebe vide.

Rakijicu pijuckali tako
a i lulu pušili svakako.
U tom su nam dide uživali
mi se dica oko njih igrali.

To se nikad zaboravit neće,
tu je bilo i voća i sreće.
A krtine kad su sađivali
a mi dica opet se igrali.

Krtine žute a zlatno klasje,
pravoga žita domaćeg zna se.
Domaćeg žita nekada je bilo
Al eto sad se sve izminilo.

Emilija Dorotić, Sombor

Don Mario Zelanović

župnik

DOL na Hvaru, 21460 STARI GRAD

Drago i cijenjeno uredništvo!

Došao mi je u ruke Vaš list "Miroljub". Mogu Vam iskreno reći da sam ga pročitao odmah, od prve do zadnje stranice. Toliko me to obradovalo i razveselilo, te Vam od srca čestitam na izlaženju spomenutog lista. Od srca Vam želim mnogo uspjeha, upornosti i nastojanja, samo tako nastavite. Vi ste kao ona kap u pustinji koja je nužno potrebna za održavanje života, za održavanje identiteta naših Hrvata u tamošnjim prilikama, i na prostorima na kojima treba da očuvate kulturu, tradiciju, običaje i vjeru. Vi ste kao vapijući glas u pustinji koji treba da se čuje, da se očuva i da ne utihne. Zato samo hrabro naprijed, uz borbu radosti, života i učvršćenja našeg naroda i našeg čovjeka. To Vam od srca želim, te na tu nakanu se svakodnevno i molim, da Vas dragi Bog čuva, krijepi i jača.

Dragom uredništvu, te svim članovima i čitateljima "Miroljuba" diljem svijeta od srca čestitam nastupajuće blagdane, kao i Uskrs, te obilje Božjeg blagoslova i milosti od Uskrslog Spasitelja, od srca svima želi, odani Vam

Don Mario Zelanović

/ Don Mario Zelanović /
župnik DOL na otoku Hvaru

Tragovi komunizma

Suvremeno računanje vremena počinje s rođenjem Isusa Krista. To je ujedno i prijelomni datum pa povjesničari za sva događanja, koja su bila prije ovog značajnog događaja, navode da su bila prije Kristovog rođenja a ona kasnije nakon Kristovog rođenja.

Pojavom komunizma 1917. godine, u zemljama kojima je nametnuta ova ideologija, dolazi do gušenja kršćanstva. Shodno tomu, svi koji su pisali u javnosti dobili su direktivu da ne koriste odrednice - prije Krista i - nakon Krista, već odrednice - prije nove ere i - poslije nove ere.

U toku proteklih desetljeća, u komunističkim zemljama, uz stalnu propagandu, prihvaćane su nove odrednice, dok su one koje su korištene stoljećima, potisnute.

Svjedoci smo da su ta vremena iza nas ali su neke navike i toga doba ostale, pa i danas dosta autora, u svojim tekstovima koristi nametnute pojmove iz vremena komunizma.

Josip S. Pekanović

pravni kutak

Da se podsjetimo

Bašćanska ploča - glagoljski spomenik, isklesan oko 1100. na kamenoj ploči u crkvi sv. Lucije, kod Nove Baške na otoku Krku. S gledišta pravne povijesti i odnosa države i crkve u hrvatskom feudalizmu, sadržaj ove ploče značajan je zbog izjave opata **Držihe**, potkrijepljene svjedocima da je hrvatski kralj **Zvonimir** crkvi sv. Lucije darovao zemljište. U tom smislu Bašćanska ploča služila je kao dokaz, odnosno kao osiguranje osnova za posjedovanje tog zemljišta. U njenom tekstu ima i drugih podataka, na primjer, kako je opat **Dobrovit**, u vrijeme kneza **Kosmata** saziđao crkvicu sv. Lucije. Bašćansku ploču nauka je upoznala 1851. godine. Original je sačuvan do danas i čuva se u Zagrebu. Kopija Bašćanske ploče u raznim veličinama dostupna je brojnim turistima kao lijep turistički suvenir s povijesnim značenjem i porukom.

U Somboru, 22. 04. 2002.

Stipan S. Pekanović
advokat iz Sombora

Putna apoteka

Da nam sitne nezgode ne bi upropastile ljetovanje, treba unaprijed spremiti svoju putnu apoteku. Što treba ponijeti sa sobom? Od tableta ponosite one protiv mučnine tijekom putovanja, protiv proljeva, osobito ako ljetujete u južnim zemljama, te spazmolitik za bolove tijekom mjesečnice ili za grčeve u crijevima prilikom proljeva.

Tablete protiv glavobolje i temperature, međutim oprez: ako povišena temperatura duže traje, obavezno otiđite liječniku.

Neophodan je gel za ujede insekata, i meduze, opekotine i manje alergijske reakcije na koži. Ovaj gel blagotvorno djeluje i na opekline nakon sunčanja.

Flasteri svih veličina, kao i zavoji, škare i sredstvo za dezinfekciju ne bi smjeli nedostajati. A ukoliko tokom ljetovanja planirate i bavljenje sportom, ponosite i gel za uboje i ugućuća.

Dr. Abroncius

MIROLJUB (izlazi 4 puta godišnje). Izdaje Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Vladimir Nazor", 25000 Sombor, Venac Radomira Putnika 26. tel. 025/38-173; fax: 025/26-019.

Uredništvo: Josip Pekaović - glavni i odgovorni urednik, Antonija Čota - zamjenik glavnog urednika, Franjo Ivanković - tehnički urednik, Cecilija Miler, Alojzije Firanj, Franjo Krajniger, Zoran Čota, mr. Matija Đanić, Šima Raič, Marija Šeremešić.

Prijelom teksta: mr. Ervin Čeliković.

List je registriran u Ministarstvu za informacije Republike Srbije broj 2583 / 2. 02. 1998.

Tisak: Štamparija "PRINTEX" Subotica, Stipe Grgića 58, tel. 024/554-435.

E-mail: v-nazor@sombor.com

Web strana: tippnet.co.yu/media/miroljub

Naklada: 900

Ljetne vrućine - što obući, jesti, piti

Obucite svijetlu, laganu odjeću, koja propušta zrak. Preporuča se odjeća od pamuka ili lana. Tijesna obuća ili odjeća od sintetičkih materijala je nepodesna za vrućinu.

Tko se duže zadržava na suncu, trebao bi zaštititi glavu od direktnog sunčevog zračenja. Najpodesniji su lagani šeširi od slame ili kape s otvorima za ventilaciju. To sprečava pregrijavanje glave i nastajanje sunčanice.

Osobe s osjetljivom kožom trebale bi nositi odjeću dugih rukava ili koristiti mlijeko za sunčanje, posebno prilikom dužih šetnji ili vožnje biciklom.

Potrebno je piti mnogo mineralne vode (bolje ne gazirane), najmanje dvije litre dnevno. Što se više znojite, organizam treba više tečnosti i elektrolita. Tko ne voli čistu vodu, može u nju dodati voćnog soka bez šećera. Alkoholna pića ostavite za navečer. Preko dana mogu izazvati ozbiljne poremećaje cirkulacije.

Optimalna ishrana sadrži malo masti i puno svježeg voća i povrća. Dobro rashlađena lubenica i svježe cijedeni sokovi od povrća osvježavaju i sadrže puno minerala i vitamina.

Na kraju, ne zaboravite svoje kućne ljubimce. Prije svega psi i mačke trebaju hladovinu i puno svježe vode.

Dr. Abroncius

Tamburaški orkestar "Hajini sledbenici" sviraju muziku "Pere Tumbas Haje"

Pero Tumbas Hajo (1891-1967) - legenda tamburice

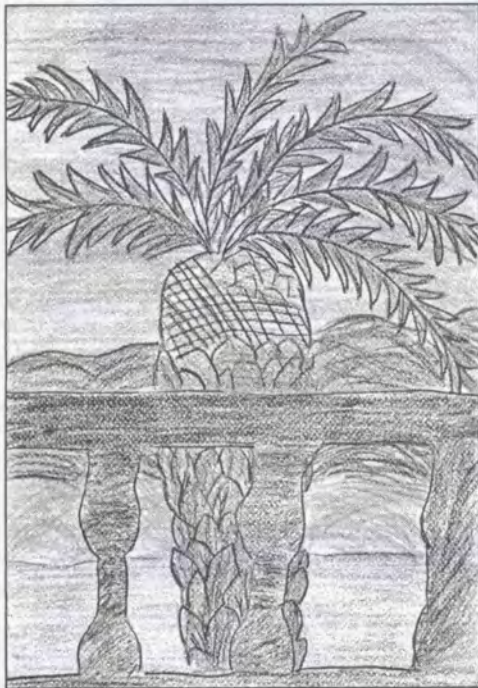
PČELICA

STRANICA ZA MLADE, MLAĐE I NAJMLAĐE

Poštovana djeco!

U kolovozu obično "presuše" sve ideje, svi tražimo mjesto pod "suncem" na plaži. Možda je to more, rijeka ili kanal, jednostavno neki tuš. Važno je skvasiti se. Želim Vam ugodan ostatak ljeta uz prigodne stihove: ☞ ☞ ☞

Kolovoz

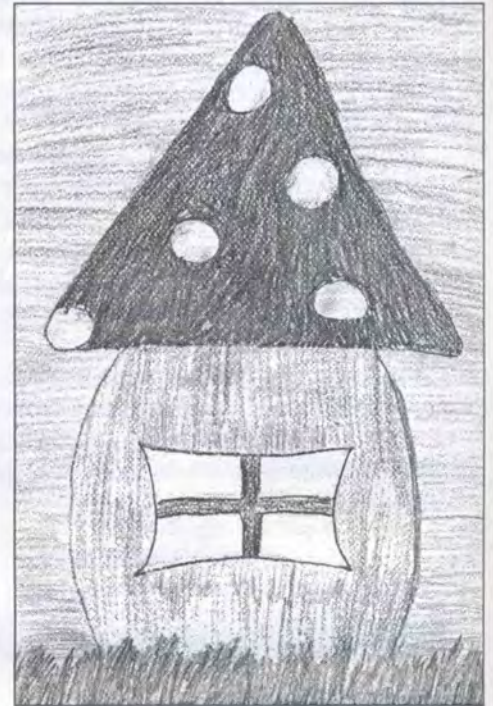
Kolovoz je mjesec ljeta
na kupanje ide četa,
i pjesma se glasno ori.
Tu se lijepo kolo vodi.

Nema traga boli, tuzi,
u igri smo vjerni družci,
hej veselo, složno sada
naprijed samo, družbo mlada.

Hura, hura, za nas đake
prave đake veseljake.
Mi volimo ljeta raj,
i žalimo njegov kraj.

Greta Barković

Dejana Jakšić, IV-3
Dramska grupa
"Pčelica"

Biljana Kostić, IV-3
Dramska grupa "Pčelica"

Križaljka

K	R	O	S		
O	K	O			
L	O	V	A	C	
O	V	D	J	E	
P	L	A	K		
O	P	A	N	A	K
Z	O	R	A		

1. Trka u prirodi
2. Organ čula vida
3. Čovjek koji lovi
4. Tu
5. Prijevozno sredstvo
6. Vrsta obuće
7. Doba dana

Rješenje: jedan mjesec

Tko čeka, taj dočeka

Dramska radionica "Pčelica" nije imala premijeru dječje predstave "Kako su postale ružne riječi" Duška Radovića.

Čekajući žiri (proljetos), dočekat će jesen. No, nećemo biti tužni, eto nas u IX. mjesecu. Dođite nas gledati!

Marija Šeremešić

Lea Jevtić
Dramska grupa "Pčelica"

NAŠI PROSVJETNI DJELATNICI

Ivan i Marija Kalčan

Drugu polovicu devetnaestog i početak dvadesetog stoljeća posebno obilježava intenzivnije buđenje nacionalne svijesti i ovdašnjeg hrvatskog pučanstva. Prosvjetnih djelatnika, kao nosilaca ove aktivnosti, osobito je manjkalo kod Bunjevaca i Šokaca, te je i školovanje ovog kadra imalo izuzetno veliko značenje. U tadašnjoj Austrougarskoj obrazovanje učitelja vršeno je u školama koje su imale konfesionalna, tj. vjerska obilježja. Iz tih razloga i stručno osposobljavanje ovdašnjeg južnoslavenskog katoličkog kadra vršeno je u četverogodišnjoj Rimokatoličkoj učiteljskoj školi u Kaloči, sjedištu nadbiskupije, kojoj je tada pripadala i Bačka u cijelosti. Ta škola je osposobljavala učiteljski kadar za rad s djecom na mađarskom, njemačkom, i ilirskom¹ jeziku. Među prvima koji su tamo stekli stručnu kvalifikaciju i opredijelili se za obrazovno-odgojnu djelatnost bili su i ovdašnji prosvjetni djelatnici, kasnije supružnici, **Ivan i Marija Kalčan**.

Ivan Kalčan potječe iz siromašne somborske zemljoradničke obitelji. Rođen je 23. 08. 1870. godine, a umro 3. 01. 1939. godine. Njegovi roditelji, otac **Mata** i majka **Franciška** (Vranka, Franca) rođena **Jurišić**, jedno su vrijeme stanovali u gradu, a zatim na salašu, na Josićkom putu. Kao i većina obitelji toga vremena i oni su izrodili više djece, od kojih je samo troje ostalo u životu.

Po završenoj četverorazrednoj osnovnoj školi Ivan je pohađao somborsku gimnaziju. Želja njegovih roditelja je bila da sina usmjere na svećenički poziv. Pošto mu se otac iznenada razbolio od galopirajuće tuberkuloze, Ivan je zbog materijalnih razloga, a po završetku petog razreda tadašnje gimnazije i sa svojih petnaest godina, morao napustiti ovu školu. No, njegovu školovanje time nije prekinuto. Osigurana mu je stipendija u već spomenutoj Rimokatoličkoj učiteljskoj školi u Kaloči, koju pohađa od 1892. do 1896. godine. Završavajući je s odličnim uspjehom, stekao je diplomu učitelja narodne (osnovne) škole.

Prve tri godine svoga djelovanja proveo je učeći djecu u Dautovu (Davod), selu nastanjenom šokačko-hrvatskim i mađarskim pučanstvom. Po dolasku u Sombor, sedam je godina radio u bunjevačko-hrvatskoj sredini salaša Gradina, a potom u gradu, sve do svog penzioniranja 1932. godine. Do 1918. godine, u

tada konfesionalnim školama, nastava je bila organizirana na državnom - mađarskom jeziku. Ipak, radeći kao učitelj, posebno u bunjevačkim salašima Gradine, Ivan je poticao buđenje nacionalne svijesti i razvijanje nacionalnih osjećaja ovog pučanstva, osobito kod svojih učenika, kao i njihovih roditelja. Razgovori van redovne nastave i kontakti s učeničkim roditeljima redovito su vođeni na materinskom, bunjevačkom jeziku, uporabom prave i izvorne ikavice, koju je izuzetno cijenio. U svojoj duši bio je istiniti borac protiv tada intenzivne mađarizacije, zalažući se za očuvanje nacionalnog identiteta ovog južnoslavenskog pučanstva. Bio je ponosan na svoj bunjevački rod, granu hrvatskog naroda, porijeklom iz Dalmatinske zagore, s divnim ikavskim govorom, kako je isticala njegova kćerka, uvažena profesorica **Marija Kalčan**.

Posebno područje učiteljeva rada bio je kazališni amaterizam. Za ovu djelatnost posebno je oduševljavao djecu i omladinu, ali i starije. Radeći u Gradini salašima, s učenicima je pripremao kazališne komade, osobito o Božićnim i Uskršnjim blagdanima, što su djeca i njihovi roditelji izuzetno cijenili i njima se oduševljavali. Ova aktivnost odvijala se isključivo na izvornom, bunjevačko-ikavskom govoru. Posebno je bila zapažena aktivnost ovog entuzijasta 1921. godine, kada je sa svojim amaterima pripremio i izveo kazališnu igru iz bunjevačkog života "**Prosidba divojke**", za koju je i tekst sam napisao i prilagodio pozornici. Zanimanje publike, osobito salašarskog bunjevačkog življa, bio je izuzetno velik. Fotografija kazališnih amatera, nosilaca uloga u ovom komadu, i danas je

sačuvana i vrijedan je dokument i dokaz rada ovog vrijednog narodnog učitelja.

Učitelj Ivan je radio s voljom i neizmjernom energijom, bio je dobar stručnjak, cijenjen od svojih kolega, poštovan od učeničkih roditelja i svojih sugrađana. Borio se protiv neznanja, konzervatizma i siromaštva, upućivao djecu i svoje sugrađane na ispravan životni put, te na očuvanje i razvijanje nacionalne svijesti. Ovaj izuzetno plemeniti čovjek trajno je zadužio svoje sugrađane i sunarodnjake, osobito one sa somborskih prigradskih salaša i gradske periferije.

Marija (Mariška) Kalčan, rođena **Parčetić** potječe iz ugledne zanatlijske obitelji. Rođena je 28. 12. 1878. a umrla 15. 5. 1959. godine. Njen otac **Ivan (Ivša) Parčetić** bio je krojač muškog odijela, a majka **Agata (Jaga)**, rođena **Matizević**, vrijedna i cijenjena kućanica.

Jedan očev brat, **Josip**, bio je svećenik i župnik u Sonti, dok je drugi, **Grgo**, ostao zemljoradnik u Parčetićevim salašima na Bezdanskom putu.

Marija (Mariška) je bila izuzetno talentirana djevojčica. Nakon Sombora i ona je kao stipendistica svoje školovanje nastavila u Kaloči. No, za upis u već navedenu Rimokatoličku učiteljsku školu, prvo je morala dopuniti stupanj svog obrazovanja, koje u svom rodnom gradu nije stekla. Po završetku četverorazredne učiteljske škole, kao izuzetan talent, nastavila je školovanje još tri godine, te stekla zvanje nastavnika građanske škole i to za predmete: mate-

matika, fizika, kemija i biologija.

Radila je od 1913. do 1946. godine. Prve tri godine, kao početnica, bila je u Građanskoj školi u Somboru, s tim što je za vrijeme Drugog svjetskog rata jednu godinu bila na poslu u Adi. Do 1918. godine i građanske škole su bile vjeroispovjedne, i u njima se nastava odvijala na mađarskom jeziku, da bi nakon toga imale karakter građanskih institucija, s nastavom na tada državnom, srpskom jeziku.

Marija (Mariška) Kalčan bila je dobar stručnjak, točan i pedantan nastavnik. Đaci su je cijenili i voljeli, kolege i roditelji poštovali, a uprava uvažavala njenu djelatnost i rezultate koje je u radu postizala. U svakom pogledu bila je pravi autoritet i dobar pedagog.

Ivan i Marija Kalčan sklopili su brak 1908. godine. Rodilo im se troje djece: **Antika**, koji je preminuo već u prvoj godini svog života, **Marija (Maca)** i **Aleksandar (Šana)**. Marija je pošla stopama svojih roditelja, posebno majke, te postala poznati profesor fizike i matematike somborske Gimnazije, dok se Aleksandar prvo opredijelio za vojnički, a potom za pravnički poziv. Kao roditelji Ivan i Marija su se uzajamno dopunjavali. Ivan je bio blage a Marija stroge naravi i dosljednija u zahtjevima.

Sombor, 26. 04. 2002.

Mr. Mata Danić, profesor

1. U zvaničnim dokumentima o popisu pučanstva naši sunarodnjaci se obično (često, naizmjenično) označavaju kao: Bunjevci, Šokci i Hrvati, već u zavisnosti vremena, mjesta i stava popisivača.

42-42 lap. A KALOCSI RÓM. KATH. TANÍTÓ KÉPZŐ INTÉZETTŐL. 8. szám.

NÉPISKOLAI TANÍTÓI OKLEVÉLÉK

Kalocsai János utca 12. sz. tanterem, vallási, született Somborban a tantárgyak négy éves tanítványokat Kalocon előérvény. tanképesége iránt az 180 óra órával megjelölt tanteremre. havi 2-3 óra napján tartott szó- és írásbeli, nemkellőnben gyakorlati vizsgálatot követő eredménytel állotta ki:

Nevelés tanítványok	Hitt- és erkölcs tanítványokból	hitese	Történelem tanítványokból	hitese
tanítványok	arrolás- és oktatás tanítványokból	hitese	írásbeli	hitese
	gyakorlati tanítványokból	jelle	szóbeli	hitese
Bizonyítvány tanítványok	magyar nyelvből és írásbeli	hitese	Természettudomány tanítványokból	jelle
tanítványok	szóbeli	jelle	írásbeli	jelle
Mennyiség tanítványok	írásbeli	jelle	nyelvtan tanítványokból	hitese
tanítványok	írásbeli	jelle	gyakorlati	hitese
	írásbeli	jelle	Xéves tanítványokból	hitese
	írásbeli	jelle	írásbeli	hitese
	írásbeli	jelle	írásbeli	hitese-jelle
	írásbeli	jelle	írásbeli	hitese
	írásbeli	jelle	írásbeli	hitese

Essé legy a tanterem a magyar nyelvű, elvált tanteremre való tanteremre. hitese

Kelt KALOCSÁN, 1906. május 18. napján.

Lélekben
Mátéffy János
Horváth János
Borovics János